

ACC. N:R M. 743.

Folkminnesuppteckningar
från
Blekinge

sommaren 1921.

William Andersson.

Teckning: Majstång i Riddaresalen av Verkö.

Se originalet sid. 1.

Teckning Majstång på Skåningaslätten av Vämö.

Se originalet sid. 2.

Teckning: Majstång i Torhamn.

Se originalet sid. 3.

Teckning: Majstång på Johannishus, Hjortsberga sn
1872. Enl. Mandelgrens teckning (fig. 24,
Pl. 5, Xll.1.) i Lunds Universitets konst-
museum.

Se originalet sid. 4.

Foto: Lövmärknaden på Stortorget i Karlskrona
22 - 23 Juni 1921.

Se originalet sid. 5.

Teckning: "Visp" från Lövmärknaden i Karlskrona
23/6 1921.

Se originalet sid. 6.

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

2

3

4

5

6

En "visp" bestod av en i rött och blått målad björk-
käpp. På dess grenar äro påsatta små vispar och på dessa äro
hänga kransar av "kattfötter". Dessa "vispar" anses ännu, isyn-
nerhet av lantbefolkningen, som ett obligatoriskt marknadsminne.
Likaså en krans av blåklint att bära kring armen eller på hat-
ten.

Kyrkhults socken.

I Vilshult såväl som i andra byar samlas ungdomen
till ett antal av 15 - 20 Valborgsmässoafton vid 10 - 11 - tiden.

Två pojkar bära äggkorgen, vilken är stor nog att
rymma ett par fot. Alla byns gårdar besökas. På en del gårdar
skänkes pengar i stället för ägg. Majsjungningen avslutas vid
3-tiden på morgonen.

Omkring en vecka därefter anordnas ett majgille hos
någon av pojkarna, vilka alltid stå för gillet. Vanligtvis sam-
las man en lördagsafton vid 5-tiden. Varpå gillet fortsätter
med ätning, dryck och dans till 3 à 4-tiden på söndagsmorgonen.

Majstång reses endast midsommarafton. Denna börjar
vid 6-tiden på kvällen.

Den majvisa som sjunges vid äggtiggningen lyder:

Goder afton i som hemma är,

Maj vare välkommen.

6

Majgång-
ning

Majgille

8

Majstång

Majvisa

För i afton vill vi gästa här.
För linden den bär gröna löv om våren.

Så sätta vi maj uti Edert led.
För vaknen nu upp med vår herres fred.

Så sätta vi maj uti Eder dörr.
Här hava vi aldrig varit förr.

Nu hörer vi gök och lilla lärkans sång.
Hon spelade så ljuvligt och sjöng så mången sång.

Göken galer i högan topp.
Och löven börja att spinta sin knopp.

Och bonden plöjer och sår sin säd.
Gud give honom lycka och välsignelse därmed.

Om jag skulle trampa mina fötter så tunna som löv.
Så skulle jag väl äga den som jag vill ha.

Här står vi några piltar små.
Och given oss litet och låtom oss gå.

Så sätta vi maj i Eder knut.
Och vänta vi oss att se någon ut.

Sen sätta vi maj uti Eder vägg.
Så vänta vi oss ett halvt tjog ägg.

ACC. NR M. 743

Dubblätt

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

10 —

Hönan värper ägg på fat. .

Ja äggamat på silverfat.

Och kunna vi inte äggen få.

Så låt den blanka riksdalen gå.

Och kunna vi inte riksdalen få.

Så låtom glas och buteljen gå.

Nu hörer jag mor uppå golvet gå.

Hon söker efter ägg i varenda vrå.

Och far han är en hedersman.

Han hjälper till så gott han kan.

Ja mor hon är en tärna.

Hon ger av ägg så gärna.

Hav tack, hav tack, både far och mor.

För gåvan var ju både vacker och stor.

Hav tack, hav tack , du flicka grann,

åt dig vill jag skänka en vacker fästeman.

Så sätta vi maj uti Eder gård.

Nu kommer vi ej hit förrän nästa vår.

Så sätta vi maj uti Eder trapp.

Maj vare välkommen.

11

12

ACC. NR M. 743

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Och lyfta på hattarna och säga godnatt.

För linden den bär gröna löv om våren.

12

Sagesman är: arbetaren Anton Olsson, (24 år)

Vilshult

(adress: Box 34, Vilshult)

21/6 1921.

Hobys socken.

13

man förr/
"kima" På julaften, påskaften och till alla högtider brukade
med klockorna i klockstapelns under en timmes tid i sol-
nedgången. Därvid fastbands repet vid klockknäbeln. Kimningen
utfördes av "de gamla kyrkgubbarna", vilka brukade ringa för
lik o.d. De fingo betalt av prästen för sitt arbete.

"Kima"

F.d. fiskaren Håkan Carlsson From, född
i Hoby. Nu på Persbergs fattiggård vid Ronneby. 88 år gammal.

14/7 1921.

Ronneby landsförsamling.

14

F.d. fiskaren Håkan Carlsson From, 88 år gammal, for-
dom boende i Skönavik, nu på Persbergs fattiggård invid Ronneby,
erinrar sig av majvisan ej mer än följande:

Si go aften, si go kväll, ni som hemma är,

Maj vare välkommen.

Majvisa

ACC. NR M. 743

Ty vi ämna gästa här i kväll.
Ty linden hon bär gröna löv om våren.
Nu höra vi mor uppå golvet gå.
Hon söker efter ägg i vareviga vrå.
Och kan vi ej de äggen få.
Så låten lilla buteljen gå.
Tack och tack, båd far och mor.
För den gåvan var både fager och skön.
Farväl, farväl båd far och mor.
Tack för denna gången.
Nu komma vi ej igen förrän nästa vår.
Maj vare välkommen.
Ty linden hon bär gröna löv om våren.

From vet att Staffansvisan sjungits i församlingen, men
erinnrar sig ej mer än första versen:

Jesus var född i Betlehems stad.
Här kommer hans änglar och sjunga.

"Sankt Göran, Broder lustig, Sankte Per voro de förnäm-
sta på den tiden. De hade allt tocket bråte för sig. De skulle
vara rika.

Drubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

14 ARKIV

Maj-
visan

15

16

Staffans-
visan

ACC. N:R M. 743

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

17 ARKIV

Sagesmanne är snickaren Ola Jönsson, 81 år gammal.
Född i Saxemara i Ronneby landsförsamling; nu på Persborgs fat-
tiggård.

Första maj betraktades som den första vårdagen.

Man hade ingen bestämd dag för vårarbetets början.

Några majeldar förekommo ej, ty det var en "fiskare-
trakt."

Majvisan sjöngs såväl 1 som 2 maj.

Majsjungningen började sent på kvällen valborgsmäso-
aften och fortgick hela natten. I upptåget deltog endast "pojkar".
En av sällskapet spelade fiol, en annan dragspel. Vid gårdarna
sjöngs antingen gamla eller nya majvisan.

Gamla majvisan löd:

God afton om I hemma är.

Maj vare välkommen.

Ty linden bär gröna löv om våren.

När mor kommer ut så få vi ägg.

Maj vare välkommen.

Ty linden etc.

Och kan vi inte äggen få.

Maj vare etc.

Ty linden etc.

Första vår-
dagen

Majsjung-
ning

18

Majvisa

ACC. NR M. 743

Dubblott

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så låten pengapungen gå.

18

Maj vare etc.

Ty linden etc.

Majvisa

Och kan vi inte pengar få.

Maj vare etc.

Så låten bränvinsflaskan gå.

19

Ty linden etc.

Hjälpte inte detta så sjöngs:

Men hon är en äggatryna.

Maj vare etc.

Ty linden etc.

Hon skiter ned båd säng och dyna.

Maj vare etc.

Ty linden etc.

Far han är en "gruehuk".

Han sitter i spisen och askar sin kuk.

Maj vare välkommen.

Ty linden hon bär gröna llöv om våren.

ACC. NR M. 743

Dubblätt
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV
Olofs-
dagen

"Om Ola kom med kakan" skulle det bli kaffekalas.

Första vinternatten ansågs vara midsommarnatten.

20
Första vin-
ternatten

Martinsmäsas (Mattismäsas) kallades även "Mattis
garnarivare", ty då blev det alltid stormigt.

Martin

Mikaelsmäsas. Alla ville ha inhöstat till dess;
den som lyckades härmed "stod högt". Då hölls gille; alla tjä-
nare fingo fritt. Då dansades på logarna och hölls kalas under
åtta dar. Detta kallades att hålla "Mikaels fäst" eller hålla
"Mikaels dag."

Mikael.

Julfriheten började kl. 12 julaftons middag. Då in-
bars julhalmen i stugan, men den låg inne endast för natten,
ty när juldagen gick in skulle stugan putsas och sopas.

21

Julen

Alla i huset lågo på golvet under julnatten.

Ljusen skulle julafton inte vara tända längre än
tills man spiset kvällsvard, vilket skedde vid 10-11 -tiden.

I taket upphängdes takkronor av halm och borst.

22

"Julaträn" (julgran) tillkommo först senare, för
omkring 50 år sedan.

Däremot uppställdes stora ljusstakar av malm och
mässing på bordet.

En fågel, "påfågel," upphängdes i taket. Den till-

V9V

verkades av tvenne i kryss lagda träbitar, vilka målades i grönt eller vitt och försågs med prickar. Dessutom påsattes en nacktofs, även av trä.

En sådan takfågel fanns i nästan varje hus och den fick hänga uppe året om.

Julafton skakades fruktträden i trädgården och på hösten fick även någon frukt sitta kvar på träden.

Till julkärve togs den bästa havrekärfve, som kunde uppsökas. De ställdes alltid åt sidan vid tröskningen. Julkärven uppsattes i träden eller krakades på en stake.

I "lagården" måkades "ej förrän annandag jul.

Annandag jul i ottan gingo drängar och pigor för att "måka" i andras ladugårdar. Man sade då att de "skulle bära ut julabocken."

Julbordet skulle inte avdukas, utan stod dukat med alla dess rätter till annandagen.

Även tomten skulle bespisas. Maten till honom sattes där han hade sin nedgång, ty tomtarna voro underjordiskt folk.

Vanligen hade tomten sin bostad mitt under bondens kök och däröver brukade man ställa en vattenså.

Tomten försummade inte ladan. Han drog från grannarna till gården.

"Staffans skee" skulle ridas Stefani dag. Annandagen

22 ARKIV

Takfågel

23

Fruktträ-
den
Julkärve

24

Tomten

Staffansritt

på morgonen sadlade drängarna sina hästar och redo tillsammans i flock till nästa by. De skulle vara helgdagsklädda.

I byn redo de från gård till gård, vattnade sina hästar och småskojade med "töserna."

Men de ville inte gärna bli sedda av husbondefolket. Skedde det, så skulle de bjudas in att dricka.

De skulle vara hemma igen vid 7-tiden, innan husbonden steg upp.

Julafton började man "gå med stjärnan" och detta fortgick hela helgen till efter Trettontid. I detta deltog både unga och gamla, omkring 4 - 6 personer. Att vara vitklädd brukades ej.

Detta upphörde för omkring 50 år sedan. Den visa, som sjöngs, började:

När Kristus var född i Betlehems stad.

Då sjunga Guds änglar båd lustig och glad.

24
Staffans-
ritt
25

Stjärn-
gossar

26
Staffans-
visan

ACC. NR M. 743

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Byggmästaren Anders Åkesson, Ronneby, 73-74 år
gammal, född i Hagelstad, Ronneby landsförsamling.

27 —

Som första vårdagen betraktar man den 25 mars.
Veckoräkningen började den 6 april. Man räknade
att 13:de vecka går in den 6 april. Sedan började veckotalet:
13:de, 12:te, 11:te. I 10:de vecka kommer göken och gal i den 9:de.

Majvisan sjöngs förr i Hasselstad; majeldar brukas Majseder
ännu.

Midsonnarafton kläddes majstång. Dansen började
på em. Förut hade man överenskommet om en "majbrud" och en "brudgum".
Dessa kläddes i högtidsdräkt. Gemensamt skulle dansas med bruden.

28

Mårtensmässoafton var det även lite högtidligt;
en liten förberedelse till julen. Man hade gås på bordet och av gås-
sens benstomme gjordes en "gåshoppa."

S. Martin

Lucia firades även. Man skulle lägga sig i rätt tid Lucia
Luciaafton. Ej heller fick man arbeta Lucia natt, ty då gingo kvar-
nar o.d. sönder. Om man än hade aldrig så bråttom vid dessa, så
skulle de likväl stå stilla denna natt.

29

Julafton skulle man skaka fruktträden. "Nu kommer
Fröja med mycket frukt," sades då.

Fröja

Annandag jul på morgonen redo drängarna "Staffans
skee" ännu i min ungdom.

Staffans-
ritt

ACC. NR M. 743

Trettonafton gicks med stjärnan från gård till gård.
Alla voro utklädda. När sällskapet kommo fram till en gård,
sjöngo alla i en kör. Därefter blevo de inbjudna på traktering
och sedan sjöngs även inomhus.

Detta fortgick till för 50 à 60 år sedan.

Första vinternatten ansågs vara midsommarnatten.

14/7 1921

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

Stjärn-
gossar

30

Första vin-
ternatten

Sagesmannen är hemmansägaren Sven Abrahamsson, 65 år 31 —
gammal, född på Spjälkö i Ronneby landsförsamling och där ännu
boende.

Valborgsmåssöften sjunges ännu majvisan.

Majseder

Majeldar upphörde för omkring 20 år sedan.

Vid midsommar restes majstång. Till för omkring 30
år sedan utdågs en midsommarbrud. Härtill togs en flicka i 20 -
åren. Hon skulle sedan dansa med alla.

Dymmelonsdag brukas ännu seden att "gå med rakan."

"Rakan"

Julhången ansågs börja julaften.

32

Halm på golvet brukades ännu för omkring 10 år
sedan.

Julen

Om någon hade grävt ned pengar i jorden ute i mar-
ken skulle det brinna ljus över platsen julaften eller nyårsaften.
En del personer sade, att de sett "karlar" gå fram och åter vid
platsen. Dessa kallades "lyktgubbar."

Lyktgubbe

Årsgång gick till för omkring 25 år sedan.

Årsgång

Två perosner skulle gå tillsammans. De skulle ej se
ljus, ej heller tala med varandra. När de gingo längs vägarna skul-
le de möta "gluffsen". Hon hade en kavel i mun. Om de som gingo
årsgång kunde taga kaveln från henne, skulle de bli kloka och kun-
na göra vad de önskade.

33

Luciadagen firades ej.

Julefton skakades fruktträden.

Julkärvar uppsattes antingen inne i förstugan eller fastspikades utvändigt på dörren till ladugården. Detta brukas ännu i dag. Julgranar kommo i bruk i denna trakt för omkring 25 år sedan.

Julkärven

34

Till julen upphängdes i taket takkronor av halm. Detta var sed till för omkring 15 år sedan.

Annandag jul tidigt på morgonen skulle man köra ut julagubben. Man gick till andras ladugårdar och gjorde rent samt fodrade kraturen så att allt var klart till morgonen.

"Julgubben"

Detta kallades att "stjåla julagubben" och brukades till för omkring 10 år sedan.

35

Julefton sjöngs Staffansvisan. Att "gå med stjärnan" förekom i denna trakt till för omkring 15 år tillbaka. I allmänhet voro deltagarna fullvuxna män, omkring 6 à 7 personer. De voro icke utklädda.

Staffans-
visan

Staffanssjungningen började vid 12-tiden på julkvällen och fortgick sedan hela natten. Vanligen kommo de hem först frampå morgonen. Vid gårdarna blevo de bjudna på traktering samt fingo pengar.

I denna takt brukade drängerna rida "Staffans skeep" annandag jul på kvällen.

36

ACC. N:R M. 743

En del sade, att de skulle rida på en kvast.

Staffansritten förekom här till för omkring 20 år sedan.

~~Den första "Tosia bonnadän" i Ronneby brukades här vara~~
Andra böndagen; den andra infaller på Tredje böndagen.

Smälänningarna bruka då alltid komma ned till Ronneby.

14/7 1921.

Dubblott

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

36

"Tosia
bonnadän"

ACC. NR M. 743LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVListerby socken.

37

Julafton i dagningen gingo ett par av byns pojkar, "Kima" vardera försedd med ett ris, upp i kyrktornet, där de piskade kyrkklockorna under en halv timmes tid.

Detta kallades att "kjinna."

Iaktogs av meddelaren år 1886 samt fortlever ännu.

Meddelat av kyrkoherden T.Å. Wahlström i Ranndala.

9/7 1921.

Edestads socken.

38

Vid 1800-talets mitt fortlevde ännu seden att rida "Staffans skee", åtminstone i Boahaga och Sturemåla byar.

Staffans-
ritt

Deltagarna skulle rida fort. Hästarna skulle vatt-
nas i någon bäck, som rann fram invid en by. Det skulle vara bra
för hästarna.

Ännu på 1860 -talet tillämpades den seden i Ede-
stad att man gick ut i trädgården på julaftonen och skakade frukt-
träden för att det skulle bli gott om frukt det kommande året.

-39

Första somardagen var den 21 december och första
vinternatten midsommarnatten (sade min styffader).

Någon majsjungning förekom ej i denna trakt.

Majseder

ACC. NR M. 743

Dubblätt
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Däremot brukade man tända majeldar på Valborgsmässoafto-
nen.

39

Att sopa ut julen på Knutsdagen var allmän sed.

Majseder

40

Det var en gubbe under kyrkans golv, som övervakar, att
ingen skada sker "på det hela". Han kallas "kyrkogrimmel."

Kyrkogrim-
men

Den får inte störas, ej heller får man se in genom käl-
larhålen till kyrkan, ty då kan det "gå galet."

Ännu i min barndom förekom det i Norra Edestads socken
(på 1860 - 70 - talen) att när en pojke fått ut en tand, skulle han
bedja:

41

"Locke, Locke, ge mej en bentand och inte en guldtand."

Meddelat av kyrkoherden T.Å Wahlström
i Ramdala.

9/7 1921.

ACC. NR M. 743

Edestads källa invid kyrkan sprang först upp inne i kyrkan. Man måste då fylla källan med fjäderkläder, annars hade källsprånget icke kunnat hämmas. Sedan sprang källan upp utanför kyrkan.

Meddelat av snickaren Ola Jönsson,
81 år gammal. Född i Laxemara i
Ronneby landsförsamling, nu inta-
gen på Persbergs fattiggård.

14/7 1921

~~Dubblätt~~
LONDS UNIV.
FOLKMINNES-

42 ARKIV

Edestads
källa

ACC. NR M. 743

Lösens socken.

Meddelare är Anna Maria Salomonsdotter, 88 år
gammal. född i Ölgersjö, Lösens socken, nu boen-
de invid Lösens kyrka.

A. har aldrig hört omtalas att några majvisor sjungits
inom socknen.

Majstång brukade resas midsommarafton.

På kvällen före Långfredagen brukade man lägga ett hor
i pigornas säng.

På morgonen när flickan steg upp brukade man skämta med
henne och kalla henne "Horn-as".

Denna sed är nu bortlagd inom socknen, så vitt A. har
sig bekant.

På Skärtorsdagen brukade man "hänga rakan" på ryggen
på dem, med vilka man ville skämta.

Lucia-afton brukade man på större herrgårdar bjuda kaf-
fe på sängen och ljus tändes. Detta förekom dock ej på bondgårdar-
na.

Julgrenar kommo till användning inom Lösens socken först
på 1860-talet.

Nyårsnatten var det allmän sed att "skjuta in" det nya
året.

Under de hälgdagar, då offer upptogs på altaret i Lö-
sens kyrka, var det regel, att man inte fick gå och möta varandra

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43

Majseder

44

45

Lucia

46

under offringen. Man skulle gå fram till altaret från ena sidan och bort från den andra.- 46

Min fader, bonden Salomon Svensson, född i Öljesjö och som avled 88 år gammal, har berättat, att i hans ungdom brukade flickorna söka sig man på följande sätt:

När högmässan i kyrkan var avslutad, gick fadern till den giftaslystna flickan uppför kyrkgången, följd av dottern. 47

Fadern sade då högt: "Min dotter vill mennas," och flickan tillade: "Fars ord sannas."

Var det nu någon som spekulerade på flickan, så fick han ge sig tillkänna.

5/7 1921. .

Ramdala socken.

48

Meddelaren har sig intet bekant om att majsjungning förekommit i socknen.

Valborgsmässoafton brukade man överallt ha majeldar tända på höjderna. Majeldar

I min fars ungdom (han var kyrkovaktare i Ramdala och avled 1889, 64 år gammal) var det sed att flickorna på Luciadagens morgon skulle ha tänt ljus i håret och att de bjödo på kaffe på sängen. Lucia

ACC. NR M. 743

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om det inte blåste julafton, brukade man gå ut i trädgår- och skaka fruktträden julafton. Detta brukades ännu i min barndom. (Meddelaren är född 1864, 3/6.)

49 —
Fruktträ-
den

Om solen lyste juldagen så mycket, att en karl hann att hoppa upp på en hästrygg, så skulle det bli gott om frukt det följande året.

50

Ännu i min barndom brukade man använda bloss vid vanden- ringen till julottan.

När de då gingo till kyrkan, brukade vandrarna alltid lägga en kvist eller trädgren på den plats, där det skett ett dråp eller mord eller där ett slag hade stått.

Ibland lade man öven en sten på en sådan plats.

51

Detta skedde för att vandrarna skulle vara mera fredade.

Vid Röbeck har stått ett slag och där lades kvistar eller trädpinnar.

Meddelat av kyrkvaktaren Sven Nilsson
i Ramdala.

9/7 1921.

ACC. NR M. 743LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
52 ARKIV

Majsjungning brukas ej inom socknen.

Ända tills för några år tillbaka brukade man tända maj-
på höjderna Valborgsmässoafton.

Majeldar

Att sopa ut julen Knutsdagen är ännu allmän sed inom
socknen.

I Ramdala kyrka bor under golvet en "kyrkogrimmel", som
icke får störas och som övervakar att ingen skada sker på kyrkan.

Kyrko-
grimmen

Meddelat av T.Å. Wahlström i Ram-
dala.

9/7 1921.

ACC. N:R M. 743

Jemsjö socken.

Från denna socken är inga majvisor eller majseder kända.

Om det inte blåste julafton brukade min svärfar gå ut i trädgården och skaka fruktträden för att det skulle bli gott om frukt.

Enligt vad meddelaren har sig bekant, äro inga av dessa seder brukliga inom Tvings socken i Medelstads härad.

Meddelat av lantbrukaren

Åke Mattsson i Binga, Jämsjöslätt.

14/7 1921.

Kristianopels socken.

Några majseder äro icke kända från denna socken, ej heller majvisor. Åtminstone förekommo dylika icke i meddelarens ungdom.

Meddelat av handl. C. Johnsson i
Kristianopel.

Om det inte blåste julafton, brukade de gamla gå ut och skaka fruktträden i trädgården för att det skulle bli gott om frukt.

Meddelat av kakelugnsmakaren

Johannes Bergman i Kristianopels

köping, 74 år gammal. 8/7 1921.

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

54

Frukt-
träden

55

56

Fruktträden

ACC. NR M. 743

Dubblatt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

För omkring 28 år sedan var det en man i Kristianopel, som skulle plantera fruktträd. Sedan han satt ned de nya träden, sågs han huka sig ned på marken och därpå kröp han på händer och fötter bort till bredvid stående stort och kraftigt fruktträd. Med munnen tog han upp en munfull jord och utan att vidröra denna med händerna kröp han åter bort till det nyplanterade fruktträdet, där jorden lades ned. Samtidigt "läste" han något.

58
Fruktträden

Detta upprepades tre gånger å rad, och under hela tiden spejade han omkring sig, på det att ingen måtte se honom.

59

Meddelat av
Charlotta Pettersson i
Kristianopel.

9/7 1921.

Torhamns socken.

60

Första sommardagen anses infalla den 1 maj.

Första vinterdagen räknas från den 1 oktober.

I Konungshamn tändas majeldar Valborgsmässoafton och ringlekar utföres.

Majeldar o.
dans

Meddelat av hemmansägaren Idolf
Olsson i Svanhalla, Torhamn.

7/7 1921.

ACC. NR M. 743

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På Olofsdagen, " när det var Ola och Olavus", brukade 61
fruntimren vid middagstiden komma ned till bryggan. De medförde Olof
kransar av alla slags skogsblommor och dessa hängde de upp i
masttopparna på de ekor, som skulle ut att "vraka".

Denna sed iaktogs vanligen av de flickor, som önska-
de sig en man.

Detta förekom i Torhamn, åtminstone i Svanhalla, 62
tills för omkring 15 à 16 år sedan.

Meddelat av f. fiskaren
Petter Magnus Andersson i Svan-
halla, 71 år gammal.

7/7 1921.

Majeldar tändes ännu Valborgsmässafton på höjderna. Majeldar

Inom socknen är det vanligt, att majgille eller ålder-
mansgille hålles Valborgsmässsoafton.

Midsommarraftonen är det vanligt att löv hembäres till Midsommar
stugorna.

Även vagnarna brukas då klädas med löv.

Meddelat av inspektör Manfred
Ekenstam i Gässlevik, Torhamn.

6/7 1921.

ACC. N:R M. 743

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den första maj betraktades som den första vår - och som- 64
mardagen.

Veckotalet började den 6 april, och sedan räknades till-
baka. 7:de veckan blev alltid lika, om man ville räkna från 1:sta
eller 13:de veckan.

Olofsdagen brukade man även kalla "Olsmässokrok".

"Då va' di brödlösa."

Vid Urban väntades storm.

Om det inte blåste på julaftonen brukade Jöns Nilsson i
Gullholma gå ut i trädgården för att rista fruktträden. Då skulle
det bli gott om frukt det kommande året.

Meddelat av undentagsmannen

Karl Jonasson i Orranäs, Torhamns
socken, 87 år gammal.

7/7 1921.

I Svanhälla m. fl. byar firades Lusseafon fordom med
gillan och dans.

De som gingo årsgång, skulle föra med sig stål, vitalök,
och ett 7 år gammalt julafröd. För den händelse att Glopson kom,
skulle allt detta kastas i gapet på henne.

Under årsgången skulle de gå rundt till tre kyrkor och
vid dem se in i kyrkan genom nyckelhålet. Då skulle de få veta

65

Urban

Frukt-
träden

Lucia

Årsgång

67

ACC. NR M. 743

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kommande ting.

67

Den som gick årgång kunde se vilka som skulle dö samt huru mycket sill och fisk som de skulle få i fångst under det kommande året.

Meddelat av f.d. drängen, arbetaren Martin Olsson i Svanhalla, Torhamns socken, 73 år gammal.

7/7 1921.

På Uddarö och andra höjder brukade man fordom tända majeldar av tjärtunnor o.dyl. Valborgsmässafton.

68

Majeldar

Även på Treröd på Torhamns udde brukade man tända eldar under ofred för att "telegrafera" över till Öland.

Meddelat av fiskaren Peter Nilsson i Torhamn n:r 9, 68 år gammal. Född i Torhamn.

7/7 1921.

Tjugondedag Knut brukar ungdomen gå från gård till gård och "sopa ut julen". Antalet i sällskapet brukar uppgå till 15 á 20. Alle äro utklädda. Så snart de hinna fram till en gård, gå de strax in och börja sopa i köket.

Sopa vid
julen
69

Dubblett

ACC. NR M. 743

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Valborgsmässoafton tändas eldar på höjderna och vid
sjöstränderna. Kring elderna dansas.

69

Majeldar

Meddelat av fru Thorén, Orra-
näs, Torhamn, juli 1921.

"S. Måns källa" är belägen i Gisslevik, ca 2 - 3 meter
från sjöstranden. En vill gå här in från havet. Källan, som är
omgiven av alar, har på senare tid blivit upplagd med ohuggna
granitblock. Den är nu igenfylld.

70
Offerkälla

6/7 1921.

De gamla sade, att när källan östes, blev det strax
regn efteråt.

Vanligen öste man källan midsommarafton.

Det hette, att man gick till källan och "köpte"
vatten.

71

Meddelat av hustrun

Hanna Gustava Jonasson,

63 år gammal, Torhamn.

På Inlängen, en ö i Torhamns socken, belägen
hafsbandet, är dopnamnet Blasius (uttalas Blasjus) mycket
vanligt. Af befolkningen, ca 60 - 70 personer, bära ca 15 detta
namn.

72
Blasius

Meddelat av kyrkoherde

Olof Olsson i Torhamn.

Juli 1921.

ACC. N:R M. 743

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

Utanför södra ingången till Torhamns kyrka ligger en flisa, i vars fördjupningar bildas små vattensamlingar efter regn. Detta vatten tros vara bra för liktornar. När det regnat, hälst en torsdagsafton, skall man smörja vattnet på liktornen. Vattnet är även bra att ta med hem att stryka på sår hos småbarn.

Meddelat av kyrkoherde

Olof Olsson i Torhamn.

Juli 1921.

Rödeby socken.

Några majvisor äro icke bekanta från denna socken.

Majeldar ha tänts fordom här.

Vid midsommar reses ännu majstång.

Tomas natt skall vattnet i bäckar och åar förvandlas till vin/
Kvarnar o.d. skola stå stilla den natten, ty eljest går kvarnhjulet sönder.

När Tomas kommer åkande Tomasnatten brukar han rida på en galt.

I Bubbetorp stannade kvarnhjulet för mjölnaren precis kl. 1 på Tomasnatten. Han såg då efter vad det kunde vara samt varseblev då en liten tomte. Men det var en godvillig tomte, som ville skydda honom medan "Tomas åkte förbi."

Meddelarens hustrus morfar eller någon annan anhörig

73 Bot från
liktornar

74

Majeldar

Tomasnatt

75

ACC. N:R M. 743

Dubblett
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var mjölnare. Han fick sin död i kvarnen Tomas natt, ty kvarnen gick och han hade ingen tomte som skyddade.

76

Tomasnatt

Tomas natt skulle man alltid baka pepparnötter i i bondgårdarna.

Meddelat av Fr. Ahnfeldt,
Inglatorp, Rödeby socken.

Karlskrona.

77

År 1882 upphängdes julafton i taket i meddelarens hem en i trä skuren duva, som senare vitmålades. Den fick sedan stå kvar på sin plats under hela det följande året.

Meddelat av Isidor Färnström,
Nättraby.

17 Juli 1921.

Kristianopels socken.

78

Midсомmardagen brukade man förr i Brömsebrotrakten löva inne i åkrarna med björkkvistar o.d.

Meddelat av Fr. Ahnfeldt,
Inglatorp, Rödeby socken.

ACC. N:R M. 743

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Fastlagsris" skickades som present mellan herrar och damer på fastlagsmorgonen.

Bifogade fastlagsris är enligt säkra uppgifter från slutet av 1700 - talet och har skänkts av fr. Kerstin Carlander, dotter till källarmästare Carlander i Nättraby.

Gåva av fru Agnes Thörnström,
Nättraby.

17 Juli 1921.

79

ACC. NR M.743....

Register.

Blasius	72
Bloss i julottan	50
Edestads källa	42
Fastlagsris	79
Fruktträden	22, 49, 54, 57, 58, 65
Fröja skakade fruktträden	29
Första sommardagen	60
Första vinterdagen	60
Första vinternatten	20,30
Första vårdagen	17,27
Gifta bort flickor	46,47
Högar, kasta kvistar och stenar	50
Julen	21,32,69
Julgranar	34,45
Julgubbar	34
Julkärve	23,33
"Kima"	13,37
Kyrkogrimen	40,52

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

80

ACC. N:R M. 743

Dubblätt
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

80 —

Lucia	45, 48, 66
Lyktegubbe	32
Maj, 1	1, 64
Majeldar	48, 60, 63, 68, 74
Majgille	7
Majseder	27, 31, 39, 43
Majsjungning	7, 17
Majstång	8
Majvisa	8, 14, 18
Marknadsminne (visp)	6
Martin	20, 28
Midsommar	63, 78
Mikael	20
Nyårsnatten	45
Offer i Lösens kyrka	46
Offerkälla	70
Olofsdagen	20, 61
"Olofsmässokrok"	64
"Rakan"	32, 44

ACC. NR. M. 743

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Staffansritt	24, 29, 38
Staffansvisa	16, 35, 36
Stjärngössar	25, 29
Takfågel	22, 74
Tomasnatt	74
Tomten	24
"Tosia" Bonnadan	36
Urban	65
Veckoräkningen	27, 64
Årsgång	33, 66